

DAGENS NYHETER.

Tisdagen den 12 November 1968

Skånsk riksspelman samlar 1700-talslåtar

Från Dagens Nyheters Malmöredaktion

MALMÖ, måndag

I en lägenhet på Måsvägen i Lund sker en märklig räddningsaktion av skånsk folk-musik. Det är den tidigare välkände riksspelmanen Carl-Eric Berndt, sedan några år handikappad på grund av sjukdom, som med okuvlig spelmansglädje övervunnit sitt handikapp och med hjälp av bandspelare och sin gamla träskofiol nu hemma i sin bostad håller på att åt eftervärlden bevara ett oändligt antal låtar och varianter av låtar. Musik-historiska museet i Stockholm har hittills fått cirka tvåhundra, både gamla kända och gamla tidigare okända, som Carl-Eric Berndt letat fram under den forskning han har be-drivit sen 1920-talet.

Det allra mesta av materialet är museet tidigare fått prydligt upptecknat. Att man nu får materialet inspelat av en av träsko-

fiolens verkligt stora mästare be-döms av experterna på folkmusik som utomordentligt värdefullt.

— Jag trodde väl aldrig själv

att det skulle gå, säger Carl-Eric Berndt. Jag var närmast utslagen av den här kärkrampen och hade själv nästan gett upp. Så kom de från spelmansgillet en dag med en bandspelare och ställde på bordet och när jag försökte så gick det. Det blir ett par tre låtar om da-gen. Det får bli på träskofiol, ty jag orkar inte hålla upp en vanlig fiol. Ändå är det rätt ansträngan-de. Det går väl an med en lugn och stillsam låt. Jag spelade en så-dan en gång när jag var på lasa-rettet och tog EKG-prov och det visade inget konstigt, men när jag sen tog en 16-delspolska — oj, vil-ka utslag den gav...

Spelman har Carl-Eric Berndt varit i hela sitt 58-åriga liv. Han var bara fyra år när han första gången smög sig till att knäppa på strängarna till storebrors fiol — utan att få bannor men i stället till enorm glädje för pappa bunt-makare Berndt. Fadern hörde själv till de stora bygdespelemännen och var medlem i den mycket kända "Nya Källnatrion". Där fick Carl-Eric sin ungdom till trots fö själv vikariera när fadern inte längre orkade. Han minns tex Stadsho-tellet i Borås:

Spelade för kungen

— Ja, det var på slutet av 20-talet och då kunde musikunder-

hållningen ännu skötas av spel-män.

Vid det laget var Carl-Eric Berndt redan berömd. 1928 spela-de han på slottet för dåvarande kronprinsen och prinsessan Ingrid. 1929 debuterade han i radio och spelade sen nästan regelbundet i olika radioprogram till framåt 50-talet, när han fick vara med om nästa debut — den första TV-sändningen från Malmö, som dock gick till Danmark.

— Det var jag och min gamle vän Isacson som spelade en ka-drilj tillsammans med saxofon-flickan Ingela Brander. Det är nog enda gången en skånsk kadriilj har spelats med den sättningen!

Han lärde sig spela av de gamla och hela tiden noterade han och skrev upp deras låtar. Med finter och knep fick han tex den be-

römda "spelekvingan" — sådana fanns också — Kerstin Andersson i Lackalånga att avslöja sin re-pertoar.

Gamla nothäften

Det är dessa uppteckningar han nu spelar in på band samt de många låtar han själv funnit i gamla nothäften han hittat på olik-a håll. Mest stolt är han över nothäften han funnit på Kulturen i Lund med låtar som guldsmeden Johan Christian Tydell i Vitemölla använt. Tydell levde 1718—1795. Även på andra håll, i Härslövs prästgård tex har han funnit nothäften tillhöriga häradsspelmän från slutet av 1700- och början av 1800-talen.

I de gamla häftena har Carl-Eric Berndt funnit många belägg för

en käpphäst han drivit länge: I Skåne finns en oerhört rik tradi-tion för polskor. 90 stycken har han spelat in nu — en del är egna kompositioner förstas eftersom han förutom att spela, uppteckna och arrangera också komponerat.

— Det finns inte mycket som är så vackert som de här mollpolskor-na. Hör själv, säger Carl-Eric Berndt och låter stråken dansa över den slitna gamla träsko som en av de stadiga gubbarna i Käll-natrion en gång byggde om till fiol åt honom — "så att pagen skulle ha nåt å spela på", som han skrev i ett brev till Carl-Eriks fader.

Och det gör pagen alltså ännu, folkmusiken till ovärderlig glädje.

CLAES STURM